

Dankzij akte van boedelscheiding uit 1802 kijkje in historie

Oud-Didams boerenbedrijf komt tot leven

20 december 1997

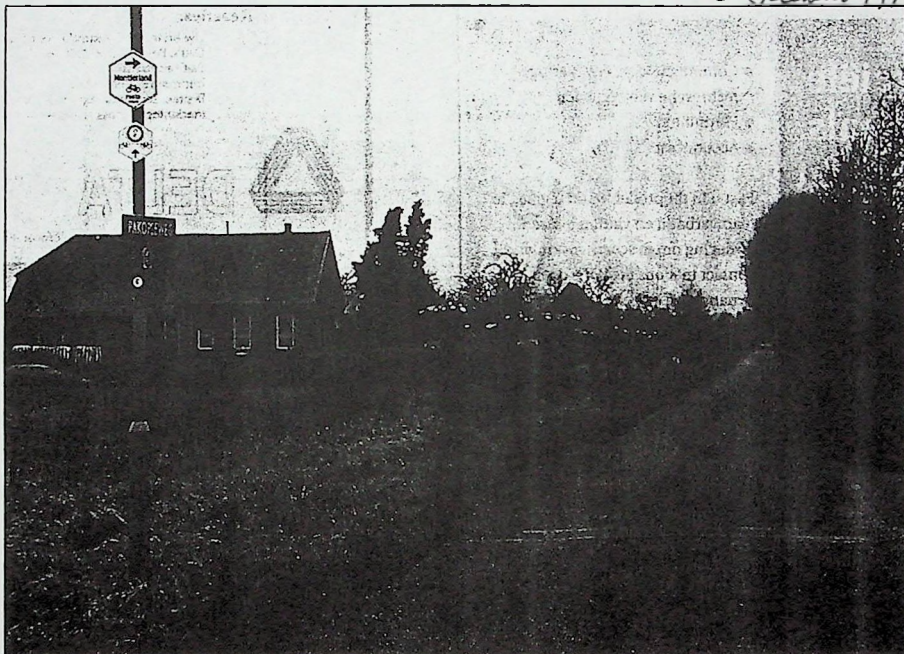

rubriek over boerderij- en familienamen door Henk Harmsen
suggesties en aanvullingen 0543-472603, fax 471415.

Uit een Didamse boedelscheiding van 1801 krijgen we een idee van het reilen en zeilen op een middelgroot boerenbedrijf in de Franse tijd. Boedelscheidingen uit de vorige eeuw zijn heel officiële stukken, gortdroog opgesteld. Maar tussen de fraaiggeschreven regels door komt toch de tijd van toen enigszins tot leven, vooral als we zien wat er zoal aan eigendommen in en rond het huis waren.

Aan veel Franse of quasi-Franse woorden is te zien dat in officiële kringen veel Frans werd gebruikt. Wat bijvoorbeeld te denken van de beginzin? 'Zijn teh fine van protocollatie en registratuure overgegeven de onderstaande requeste met de appointementen en decreet daarop in margine en daar bijgevoegde maagscheidinge en inventaris...'

Na overliden van de boer Evert Willemsen in de buurtschap Waverlo (bij Nieuw-Dijk, gemeente Didam) liet zijn weduwe Gerritje

♦ Aan de Pakopseweg in de oude buurtschap Waverlo stond eens de boerderij van Willemsen. (Foto Ron Nagtzaam)

Bolder in 1801 ('t 7de jaar der Bataavse Vrijheid") een boedelscheiding opstellen en voogden benoemen voor haar drie minderjarige kinderen, om te kunnen hertrouwen. Ze kon niet schrijven en tekende met een kruisje dat werd gezet in aanwezigheid van getuigen die dat wel konden en die daarvoor op hun beurt hun krabbelje zetten.

Pakopseweg

Genealoog Jan Beursken uit Didam dook de interessante akte

op tijdens zijn familieonderzoek rond 1990. De bedoelde boerderij van Willemsen heeft gestaan in de buurtschap Waverlo, op grond van Huis Bergh, ongeveer waar nu de Pakopseweg en de Heidedijk elkaar kruisen. Ze moet gesticht zijn rond 1700 en is in 1878 gesloopt, wellicht na brand of stormschade. In de wei is nog altijd een verhoging te zien waarop het huis stond, zo heeft Jan Beursken gezien.

Uit de boedelscheiding blijkt dat Willemsen in zijn tijd tot de gro-

tere boeren behoorde, ook al omdat hij een knecht en een dienstmeid had. De waarde van het huis was 190 gulden, voor toen altijd nog een behoorlijke som. Het wordt omschreven als: 'Een huys staande op de Erve behoorende aan het huys Berg met den put en Bakoven getaxeert voor f 190.-'. Daarbij hoorden nog een schapschot (schaapskooi) en een 'huystjen' (dit was een klein huisje elders in de buurt).

Hierna komen de linnen en wollen kleren, onder andere drie

kist' enzovoort. Aan gereedschappen: een plaghak twee grepen, twee 'gafels', een schup, een 'schoep', een mesthaak. Van hout zijn ook een 'waskup', twee bier-tonnen en twee 'suurkoolstonden', een kern (karn) et cetera. Opmerkelijk is dat veel woorden door notaris De Both in dialect genoteerd zijn: zoals 'een leer' (ladder), negentien telders (borden), een 'duurslag' (vergiert). Aan 'leevendige Haave' zijn in de boerderij: twee paarden met 'getuyg', drie melkkoeien, een maal, twee kalveren, vijf schapen en twee hoenderen. Aan gewassen zien we spurrie, rogge, weyt (tarwe), boekweit, gerst, haver en vlas, oliezaad, aardappelen en groenten.

Schulden

Men had er in die dagen kennelijk weinig moeite mee om de schulden fors te laten oplopen, hoewel daar ook weer tegoe den tegenover staan. Er worden nogal wat 'lastige boedelschulden' vermeld. Als te betalen belastingen worden genoemd 'hoofdgeld' van vier personen (belasting op alle inwonende gezinsleden), haardsredegeld (belasting op huizenbezit), koffie- en thee-geld en verponding (grondbelasting ten bate van oorlogvoering). Bij smid en schoenmaker staat de familie danig in het krijt, namelijk ieder drie gulden.

De begrafenis van vader Evert blijkt ook nog niet betaald. Hiervan moeten onder andere de kist (vijf gulden), het lijkklaken en de kaarsen van de pastoor nog worden betaald. Een de begrafenis kostte liefst zes gulden en tien stuivers aan 'janever', evenveel als aan wittebrood.

Al met al komt elk van de drie kinderen een bedrag van 97 gulden, tien stuiver en dertien en een halve penning toe.

'hemptrokken met silver knopen', en de opsomming van koper, tin en 'eijserwerk'. Bij dit ijzerwerk lezen we over een koldehand, dat is een handvat met haken om hete potten boven het vuur weg te halen. Ook een 'snaaphaans geweer' en een schaapscheer zijn in huis.

Aan houtwerk zijn er een wagen, een kar ronder 'rat', een 'stotkar zonder rat', een ploeg en een 'eegde', een wannemel, twee koebakken en een stootbak, een 'heksel-

Als taxateurs fungeerden mees-tertimmermansbaas J. ter Heerde en buurman Jan Wolf van boerderij De Parkes.